

แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21*

Learning Resources of Sakaeo Province for Education of 21st Century Promotion

ดวงสมร พิชัยคำ**

วรวิมล เฟื่องพันธ์***

ศรวิวรรณ ยอดนิล****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสำรวจพื้นที่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล 10 คน แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม 12 กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ 24 แห่ง และ แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ 12 แห่ง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดเป็นทั้งผู้สร้างและผู้ใช้ประโยชน์

2. คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่ามี 4 แห่ง ที่มีคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ครบทั้ง 4 ประเภท และครอบคลุมทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครบทั้ง 7 ทักษะ ดังนั้นแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวถือว่าเป็นทุนทางสังคมของจังหวัดสระแก้วที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด และโรงเรียนกาสรกสิวิทย์

3. แนวทางการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าครูสามารถนำมาบูรณาการได้กับการสอนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการใช้ประโยชน์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้/ การศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to: 1) explore the learning resources of Sa Kaeo to support the learning in the 21st century. 2) study the characteristics of learning resources in Sa Kaeo to support the learning in the 21st century. 3) Study the use of learning resources in Sa Kaeo to support the learning in the 21st century for upper secondary education. The research results were;

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1. Sources of learning in Sa Kaeo comprised of 10 humans as a resource, 12 types of activity based learning resources, 24 types of natural resources and 12 types of places and materials. Human learning resource is the most important source of learning both for creators and users.

2. Characteristics of Sa Kaeo learning resource to support 21st-century learning were found learning resources that covered all 4 aspects and cover 21st century 7 skills. These sources of learning were considered to be the social capital of Sa Kaeo province to help develop education into a learning society throughout the life, include Science Center for Education of Sa Kaeo, Thai Vocational Training and Development Center at Sa Kaeo border, Wang Nam Yen Dairy Cooperative Ltd and The Water Buffalo Agricultural School.

3. The guide line to promote learning resources in Sa Kaeo, to support 21st century learning for upper secondary education was that the teachers can utilize them to teach all 8 subject strands for building the profession learning community.

Keywords : Learning Resources/ Education of 21st Century

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ว่าด้วยการวางเป้าหมาย ระบบการศึกษา และทิศทางการจัดการศึกษา โดยจะมุ่งเน้นจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนทุกวัยสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ การศึกษาในช่วงการศึกษาไทย 1.0-3.0 นั้นเป็นยุคแห่งการจัดการศึกษาให้กว้างขึ้น ซึ่งแก้ปัญหาด้วยการจัดการศึกษาสำหรับลูกหลานขุนนางชั้นสูง แต่ระบบการเรียนในช่วงนั้นยังเป็นการเรียนแบบบอกจากผู้สอนเพียงเท่านั้นแต่ปัจจุบันการศึกษาไทย 4.0 การศึกษาในยุคนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อทำให้เศรษฐกิจดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับวิวัฒนาการด้านสื่อการเรียนรู้ที่เข้ามาอย่างแพร่หลายผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 25 กล่าวว่ารัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

จากข้อความที่กล่าวมาสรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในการสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถสัมผัสเพื่อนำสู่การปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอน ในด้านความคิดสร้างสรรค์ และทักษะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงเวลาที่ทำลายความสามารถของคน เพราะเป็นยุคที่โลกต้องการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีที่จำกัด เพียงแค่คลิกที่ปลายนิ้ว เราก็สามารถเข้าถึงทุกมุมของโลกได้ ซึ่งทั่วโลกแสวงหาทางการศึกษาได้ก้าวผ่านพ้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นรูปแบบในแบบกระบวนการค้นพบใหม่ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนยุคฐานแห่งเทคโนโลยี (อนงค์ สิ้นธุ์สิริ, 2557) การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ รวมทั้งมีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีสันติครูยุคใหม่ต้อง “ไม่เน้น” การสอน แต่ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ คอยชี้แนะแนวทางเกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เน้นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะแนวการเรียนรู้ (Coaching) ในด้าน

เนื้อหาสาระสำคัญที่ใช้(วิจารณ์ พาณิช,2555) การจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 จะยึดหลัก 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 7C ได้แก่ 1) Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) 4) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ7) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) ปัจจุบันแหล่งเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข (ประสิทธิ์ พิทักษ์ชาวงศ์, 2554)

จังหวัดสระแก้ว มีประวัติความเป็นมายาวนานนับ 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่ – ยุคโลหะ โดยมีการค้นพบวัตถุโบราณต่างๆมากมาย เป็นแหล่งโบราณวัตถุ รวมไปถึงแหล่งโบราณคดีต่างๆ ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้อยู่จำนวนมาก แต่ยังไม่พบว่ามีรวบรวมแหล่งเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ และยังไม่สามารถนำแหล่งเรียนรู้เหล่านี้มาบูรณาการกับการศึกษาในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว,2561-2564) ดังนั้นการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยสถานที่ศึกษาคือ จังหวัดสระแก้ว จึงมีความสำคัญอีกทั้งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 –2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 -2579) ซึ่งมีนโยบายในการสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสร้างสังคมให้มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำถามวิจัย

1. แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีอะไรบ้าง
2. แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้าง
3. แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนมีแนวทางอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ดำเนินการศึกษา คือ จังหวัดสระแก้ว

2. ขอบเขตผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ดำเนินการในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเลือกอย่างเจาะจง คือครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 จำนวน 8 คน ในกลุ่มสาระวิชาการเรียนรู้การศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน 8 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
7. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
8. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

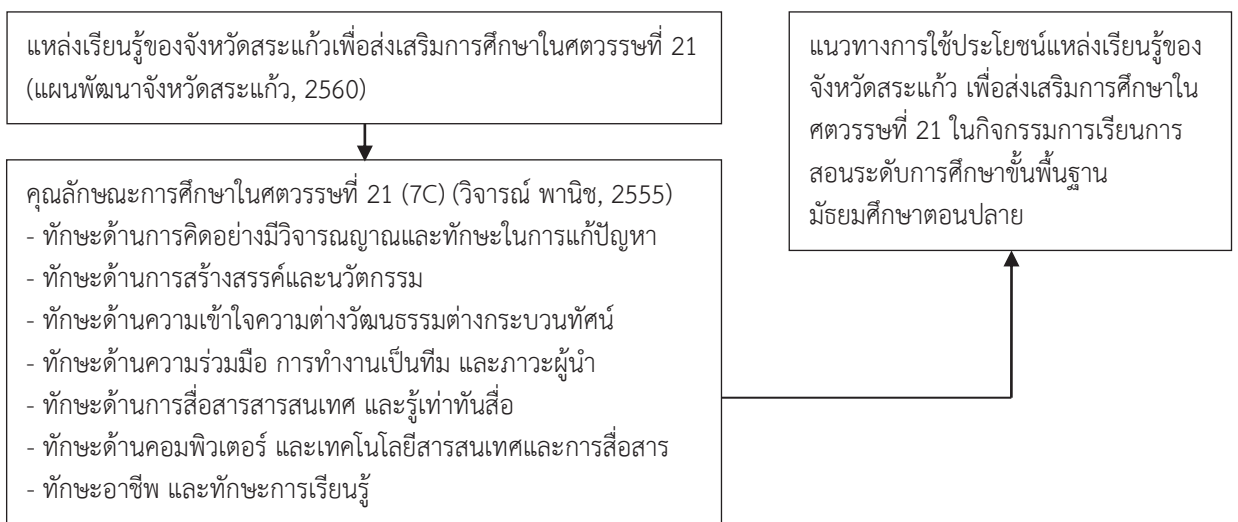
3.1 สํารวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

3.2 ศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3.3 ศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ การบูรณาการความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. ได้ทราบคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. ได้แนวทางการส่งเสริมการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้และกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม และวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว หมายถึง สถานที่ศึกษาเรียนรู้ภายในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสำคัญในท้องถิ่นหรือมีความหมายต่อชีวิตและทำให้เห็นคุณค่า เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆด้าน อีกทั้งเป็นสถานที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดชีวิต

การใช้แหล่งเรียนรู้หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

คุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. การศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

จังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ในการวิจัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ด้านประวัติศาสตร์ จังหวัดสระแก้วมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม นานนับ 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่-ยุคโลหะ ที่ควรแก่การศึกษา
2. ด้านภูมิศาสตร์ จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 10 แห่ง และมีอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา และอุทยานแห่งชาติตาพระยา ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ แม่น้ำลำธาร มีแหล่งน้ำที่สำคัญหลายสาย รวมไปถึงเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสงวนอีกด้วย

3. ด้านเศรษฐกิจ จังหวัดสระแก้วมีเขตพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีการนำเข้าและส่งออกสินค้า ขี่ซื้อขาย แลกเปลี่ยน โดยมีจุดผ่านแดนที่สำคัญ 4 จุด คือจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ และอีก3จุดเป็นจุดผ่อนปรนชั่วคราว คือ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านเขาหิน – บ้านกิโล13 ระหว่างอำเภอคลองหาดกับอำเภอเก้าหล้า จังหวัดพระตะบอง จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองปรือ – มาลัย ระหว่างอำเภออรัญประเทศกับอำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านตาพระยา – บึงตากวน ระหว่างอำเภอตาพระยากับอำเภอทอมพวก จังหวัดบันเตียเมียนเจย

4. ด้านการศึกษา จังหวัดสระแก้ว มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และจังหวัดสระแก้วยังมีมหาวิทยาลัยเพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอีกด้วยมีทั้งหมด 4 แห่งด้วยกัน

ตอนที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research)โดยใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา (Area Survey) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ (Area Survey) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องเตรียมตัวและศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร งานวิจัย บทความ เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ และบริบทของพื้นที่วิจัยเพื่อดำเนินการลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

2. ขั้นตอนเตรียมการ

2.1 การเตรียมตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเตรียมตัวลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.2 การเตรียมตัวของผู้วิจัย ในด้านการเตรียมการศึกษาข้อมูลด้านบริบทพื้นที่ เพื่อลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว

2.3 ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ ตามข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 วิธีการศึกษาเอกสาร จากแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว วารสารประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว แผ่นพับจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆในจังหวัดสระแก้ว

3.2 การลงพื้นที่ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนโดยวิธีการสำรวจ จดบันทึกภาคสนาม (Field notes) ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ บันทึกวิดีโอ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูลจากการสำรวจ

4. การแปลผลข้อมูล หลังจากการสำรวจ ผู้วิจัยจะต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป ผลการสำรวจเชิงพรรณนาความ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล และมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอื่นๆประกอบ ได้แก่ สมุดจดบันทึก กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ (VDO) และกล้องถ่ายภาพ

5.2 วิธีการสำรวจพื้นที่ (Area Survey) โดยจัดทำตาราง Check list เพื่อประกอบการสำรวจ โดยสร้างจากการศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสระแก้ว

ตอนที่ 2 การศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กระบวนการดำเนินงานมีดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อค้นพบในตอนหนึ่ง จากการจำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้โดยวิธีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาเป็นกรอบแนวคิดในศึกษาคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้
2. เก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ จากวารสาร สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ที่ได้ศึกษา
3. นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาถึงคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยอภิปรายผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อที่สอง

ตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย การดำเนินการมีดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มคือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มละ 1 คนจากโรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 7 มีเกณฑ์การคัดเลือก คือเป็นครูที่มีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป ให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อค้นพบตอนที่หนึ่งในด้านเนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม และสรุปข้อมูลสำคัญ โดยระบุประเด็นให้ได้มาซึ่งแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่ออภิปรายผลการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล มีจำนวน 10 คน
2. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม มีจำนวน 12 กิจกรรม
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ มีจำนวน 24 แห่ง
4. แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ มีจำนวน 14 แห่ง

คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่ามีแหล่งเรียนรู้ 4 แห่งที่เข้าเกณฑ์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ประกอบด้วย

1. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว
2. ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว
3. สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด
4. โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	- ด้านการอ่าน - ด้านการฟัง
3.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	- ด้านศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม - ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
3.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร - ด้านภาษาและวัฒนธรรม
3.1.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	- ด้านจำนวนและการดำเนินการ - ด้านเรขาคณิต - ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์
3.1.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	- ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม - ด้านแรงและการเคลื่อนที่ - ด้านโลกและดาราศาสตร์ กลุ่มดาว พลังงานและการเคลื่อนที่
3.1.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	- ด้านทัศนศิลป์ - ด้านการใช้สี การออกแบบ และการคิดอย่างสร้างสรรค์
3.1.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล - ด้านความปลอดภัยในชีวิตและการเสริมสร้างสุขภาพ
3.1.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	- การดำเนินชีวิตและการสร้างอาชีพ

3.2 ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

3.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	- ด้านการฟัง การดูและการพูด - ด้านการเขียน - ด้านความเข้าใจภาษา
3.2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	- ด้านประวัติศาสตร์ - ด้านภูมิศาสตร์
3.2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	- ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก
3.2.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	- ด้านการวัดและความน่าจะเป็น - ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์
3.2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	- ด้านธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - ด้านพลังงาน

3.2.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	- ด้านดนตรี - ด้านนาฏศิลป์
3.2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย และการป้องกันโรค - ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค - ด้านความปลอดภัยในชีวิต
3.2.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	- ด้านอาชีพ - ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว - ด้านการออกแบบและเทคโนโลยี

3.3 สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

3.3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	- ด้านการฟัง การดูและการพูด - ด้านการอ่าน - ด้านการเขียน
3.3.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	- ด้านศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม - ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
3.3.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร - ด้านภาษาและวัฒนธรรม - ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก
3.3.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	- ด้านพีชคณิต - ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ - ด้านจำนวนและการดำเนินการ
3.3.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	- ด้านสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต - การใช้เทคโนโลยีและการผลิต - ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม
3.3.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	- ด้านรูปร่าง รูปทรง - ด้านดนตรี
3.3.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	- ด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ - ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค - ด้านความปลอดภัยในชีวิต
3.3.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	- ด้านการออกแบบและเทคโนโลยี - ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ - ด้านอาชีพ

3.4 โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

3.4.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	- ด้านหลักการใช้ภาษา - ด้านการเขียน - ด้านการฟัง
3.4.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	- ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม - ด้านศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม - ด้านประวัติศาสตร์ - ด้านภูมิศาสตร์
3.4.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร - ด้านภาษาและวัฒนธรรม - ด้านภาษากับความสัมพันธ์ - ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก
3.4.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	- ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น - ด้านการวัด - ด้านจำนวนและการดำเนินการ
3.4.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	- ด้านพลังงาน - ด้านแรงและการเคลื่อนที่ - ด้านดาราศาสตร์ - ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม
3.4.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	- ด้านทัศนศิลป์ - ด้านนาฏศิลป์
3.4.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	- ด้านชีวิตและครอบครัว - ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล
3.4.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	- ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว - ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - ด้านการอาชีพ

อภิปรายผล

1. มนุษย์เป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดเป็นทั้งผู้สร้างและผู้ได้ใช้ประโยชน์

จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นพบว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรประเภทบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ ครู ประชาชนชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ พ่อค้า ข้าราชการ พระภิกษุสงฆ์ นักรูจัก ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดี เพราะการได้เรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง รู้จริงจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของมนุษย์มากขึ้น แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่วัสดุและอุปกรณ์ ล้วนเกิดขึ้นมาจากมนุษย์ทั้งสิ้น มนุษย์ซึ่งเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นมาต่างๆ มากมาย ดังนั้นมนุษย์จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้

เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับ วรุฒิ เฟ็งพันธ์และกรรณิการ์ สัจกุล (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งพบว่าแม่ค้าตลาดน้ำเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญ ที่ระบบการศึกษาควรนำไปใช้ในฐานแหล่งการเรียนรู้ เพราะการได้เรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้ที่ปฏิบัติจริงและมีจิตวิญญาณในความเป็นแม่ค้าตลาดน้ำตลอดจนจิตวิญญาณในการจะรักษาไว้ซึ่งชุมชนแบบดั้งเดิมจะช่วยให้บุตรหลานตระหนักถึงความสำคัญของคนในชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่

2. ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากการศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่าสังคมปัจจุบันเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จากสภาพการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และวิทยาการต่างๆ แต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน ครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตนเองและจะต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน แหล่งวิทยาการ ชุมชนเป็น ทางออกที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3. บทบาทของครูกับการบูรณาการการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย นั้นพบว่าทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งพบว่ามีอาชีพหลายอาชีพเพราะจังหวัดสระแก้วเป็นแหล่งเกษตรกรรมและแหล่งโบราณสถาน จึงมีอาชีพที่หลากหลาย ที่ควรศึกษาหาความรู้ สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเขียนชื่อพันธุ์ไม้ หากคำแปล แต่งคำประพันธ์ หากคำประพันธ์ที่ปรากฏชื่อพันธุ์ไม้นั้นๆ มาฝึกอ่านออกเสียง ฝึกเขียนคัดลายมือ เขียนตามคำบอก เขียนเรียงความ ฝึกพูดบรรยาย ลักษณะของพันธุ์ไม้ ฝึกได้วาที เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่ใช้ในศูนย์แหล่งเรียนรู้ ฝึกการเขียนรายงานจากการสำรวจ สภาพทางภูมิอากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ฝึกการวาดภาพ ระบายสี แลเงา ตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัด โบราณสถาน สถานที่ต่างๆในโรงเรียน ศาลา ตึก อาคารเรียน รวมไปถึงเรียนรู้ชนิดของดนตรีที่ทำจากวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดเสียงไพเราะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ฝึกออกแบบและสร้างสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำจากวัสดุเหลือใช้ เรียนรู้อาชีพที่ต้องพึ่งพาอาศัยจากวัสดุเหลือใช้ และการนำผลผลิตจากธรรมชาติมาทำเป็นอาหาร โดยการนำผลผลิตมาใช้ถนอมอาหาร เพื่อเก็บรักษาไว้ได้นาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ และแต่งประโยคคำถาม จากสิ่งของหรือวัตถุจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ครูให้ ผู้เรียนฝึกนับจำนวน การคำนวณ ของพันธุ์ไม้ ฝึกการวัดและการคาดคะเน ขนาดและความสูงของสิ่งของในแหล่งเรียนรู้ ฝึกหาตำแหน่ง ระยะทางทิศทาง ขนาด พื้นที่ รูปร่างของสิ่งของ ฝึกคำนวณรายรับ-รายจ่าย ที่เกิดภายในศูนย์แหล่งเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ และดูทิศทางกระแสลม แสงส่องสะท้อนให้เกิดความร้อนแก่วัตถุ ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา การดูแลสุขภาพตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ สามารถนำมาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เนื่องจากสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่ง

ประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นทุกๆกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงสามารถนำแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เหล่านั้น มาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ อุทิศ บำรุงชีพ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีของครูยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งพบว่าครูจะต้องเน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติรวมทั้งครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการรวมตัวกันของเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการสอนด้วยลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครูในยุคปัจจุบันเนื่องจากเป็นกระบวนการรวมกลุ่มโดยต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยสนทนา วิชาการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีกัลยาณมิตรและสะท้อนความคิดเพื่อการพัฒนาตามเป้าหมายที่มีร่วมกัน ในวิชาชีพครูมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำมาบูรณาการกับแผน การสอน
2. ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งในประเทศไทย ที่ไม่เสื่อมโทรม ยังคงเหลืออยู่เพื่อช่วยกันดูแลรักษา อนุรักษ์สืบต่อไป
3. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยั่งยืน
4. ควรวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0

เอกสารอ้างอิง

- ประสิทธิ์ พิทักษ์คงวงศ์. (2554). การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค
- วรวิฑูฒิ เพ็งพันธ์ และกรรณิการ์ สัจกุล. (2550). การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน : กรณีศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 3(1), 81-98.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2559). *แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2561-2564*. ม.ป.ท.
- อนงค์ ลินธุ์. (2557). การเรียนแนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21. วันที่ค้นข้อมูล 8 มกราคม 2558. เข้าถึงได้จาก [http:// anongswu502.blogspot.com/2014/01/21.html](http://anongswu502.blogspot.com/2014/01/21.html)
- อุทิศ บำรุงชีพ. (2558). การพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีของครูยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 11(2), 189-200.